

KÖZGAZDASZ

A Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem lapja

V. ÉVFOLYAM, 21. SZÁM

Ara: 50 fillér

1963. DECEMBER 30.

A barátság és az együttműködés szellemében

Dr. Vajda Imre, egyetemünk tanszékvezető tanára részt vett a Kelet-Nyugat kerekasztal-konferencia moszkvai ülésén, a következő nyilatkozatot adta kérésünkre:

— Ezúttal kedvezőbb nemzetközi légkörben folyt le a konferencia, mint 1963. januárjában, amikor a világra ráncszedett a röviddel azelőtt lezajlott kubai válság árnyéka. Ezt a kedvező légkört a moszkvai atomcsend-egyezmény okozta. Szinte minden résztvevő azt érezte, hogy a megtett első lépést további lépések követhetik és a nemzetközi feszültség enyhülése belátható időn belül bekövetkezik. Megragadó volt az az őszinte meggyőződés, amely a résztvevőkől áradt. S ha tudjuk is, hogy az imperializmus korában a közvéleményt mennyire gúzsba lehet kötni, mégis imponáló és egyben reménykeltő volt az a bizakodás és elszánt akarat, amit a kerekasztal-konferencia résztvevői tanúsítottak.

Egységesebbek voltunk, mint korábban, abban a tudatban, hogy a világbekezdést nemcsak biztosítani kell, hanem lehet is biztosítani.

Jelentős volt a konferencia állásfoglalása kulturális kérdésekben is. Határozatai számunkra, egyetemi oktatók számára és az egyetemi ifjúságnak is figyelemre méltóak.

A kerekasztal-konferencia felhívja a világ oktatóit, legyen tevékenységük minden szintjén legkiemelkedőbb feladatuk az ifjúságnak a barátság és együttműködés szellemében való nevelése. Külön öröm volt számunkra, hogy ezt a tételt a konferencia kommunista résztvevői fogalmazták meg, és a konferencia egyhangúlag tette ezt magáévá.

Legyen az egyetem az ideológiai offenzíva bázisa!

Nemes Dezső látogatása

Régi meghívásunknak tett eleget Nemes Dezső elvtárs, a Központi Bizottság titkára, a Politikai Bizottság tagja, amikor december 19-én és 20-án meglátogatta egyetemünket. Látogatásakor találkozott az egyetem vezetőivel, a párt-végrehajtóbizottság tagjaival, majd konzultációt az egyetem dolgozóival és hallgatóival.

Az egyetem vezetőivel folytatott beszélgetésen Pach Zsigmond Pál rektor ismertette látogatónkkal az egyetem helyzetét. Beszélt az egyetem politikai légköréről, arról, hogy

hallgatóink és oktatóink rendszeresen foglalkoznak bel- és külpolitikai kérdésekkel, amelyet különösen elősegít a párt- és KISZ-szervezet aktív tevékenysége. Rektorunk beszélt arról is, hogy milyen jelenségekre kell figyelni az alapvetően kedvező és megnyugtató helyzetben. Tapasztalható bizonyos egészség-türelmetlenség az ideológiai offenzíva lassú kibontakozása miatt, a megoldatlan gazdasági kérdések láttán, és elég sok gondot okoztak az elmúlt időszakban a nemzetközi munkásmozgalom vitái, a KGST nem eléggé ismertett működése, a nacionalizmus

még meglevő maradványai. Az egyetem oktató-, nevelőmunkáját érintve Pach elvtárs a felvételekről, hallgatói létszámról, a hozzánk jelentkező hallgatók képességeiről, a felsőoktatási reform feladatairól, elért eredményeinkről beszélt. Külön kiemelte az ideológiai, politikai nevelőmunka terén a most elkészült tudományos szocializmus tankönyv és a szocialista világszemléte oktatására nemrégiben létrehozott taneszközi csoport jelentőségét.

Az ismertetés után Nemes elvtárs kérdéseket tett fel az egyetem levelező oktatására, a felvételi rendszerre és a tanulmányi eredményekre vonatkozóan. Majd a válaszok és hozzászólások után felhívta az egyetem vezetőinek figyelmét az ideológiai offenzívában ránk háruló feladatokra.

Legyen az egyetem az ideológiai offenzíva bázisa — mondotta. Más területeken lassíthatja ezt a mozgalmat, hogy nincsenek megfelelően képzett emberek, itt viszont szép számmal akadnak, tehát az oktatóknak az ideológiai offenzívában az egyetem falain kívül is segítenők kell a politikai nevelésben és ahogyan a nemrégiben lezajlott közgazdasági megújítás, a tudományos, közgazdasági feladatok elvégzésében.

Nemes Dezső elvtársat elkísérte az egyetemre Kovács Ferenc, a Művelődésügyi Minisztérium főosztályvezetője és Dusek Lajosné, az MSZMP IX. kerületi Bizottságának titkára.

Látogatásának második napján Nemes elvtárs oktatóink és hallgatóink számára aktuális kül- és belpolitikai kérdésekről tartott előadást. Az előadás konzultációs jellegű volt. Az előre benyújtott és a helyszínen feltett kérdések hosszú sora a hallgatókat legjobban érdeklő problémákat ölelte fel. Foglalkozott Nemes elvtárs a többi között a KGST működésének néhány vonásával, részletesen válaszolt a kelet-ázsiai szocialista országok és a KGST viszonyát érintő kérdésre.

A tájékoztató Kennedy elnök meggyilkolásával foglalkozó részében pedig párhuzamot vont a Reichstag felgyújtása, a birodalmi megerénylet utáni magyarországi

helyzet, s az elnökgyilkosság szervezőinek kétségtelen szándéka között.

Hazánk kenyérgabona ellátásának problémájával kapcsolatban ismertette Nemes elvtárs az ideai gabonavásárlásaink körülményeit is. Utalt arra, hogy önellátásunk ilyen terepen való biztosítását a jövőben a fejlett agrotechnikai eszközök segítségével, az egységnyi földterület hozamának növelésén keresztül kívánjuk biztosítani.

Magyarország és az Egyesült Államok, illetve országunk és a vezető nyugat-európai országok államközi kapcsolatát bizonyos tekintetben javulónak értékelte Nemes elvtárs. Kiemelte, hogy az USA küldöttsége is lemondott már azokról a hibaváló erőfeszítésekről, melyekkel korábban ENSZ-küldöttségünk tevékenysége elé mandátuma hitelességének kétségbevonásával igyekeztek akadályokat gördíteni.

Hazai dolgainkról szólva Nemes elvtárs egy az ideológiai offenzívát „sürgető” kérdésre is válaszolt. Hangsúlyozta, hogy

az eszmei harc nemcsak a párt irányító apparátusának kezdeményezését és munkáját jelenti, hanem annál sokkal szélesebb társadalmi-politikai feladat.

A tájékoztató rektorunk, dr. Pach Zsigmond Pál zárószavával ért véget.

Bögre—Torma

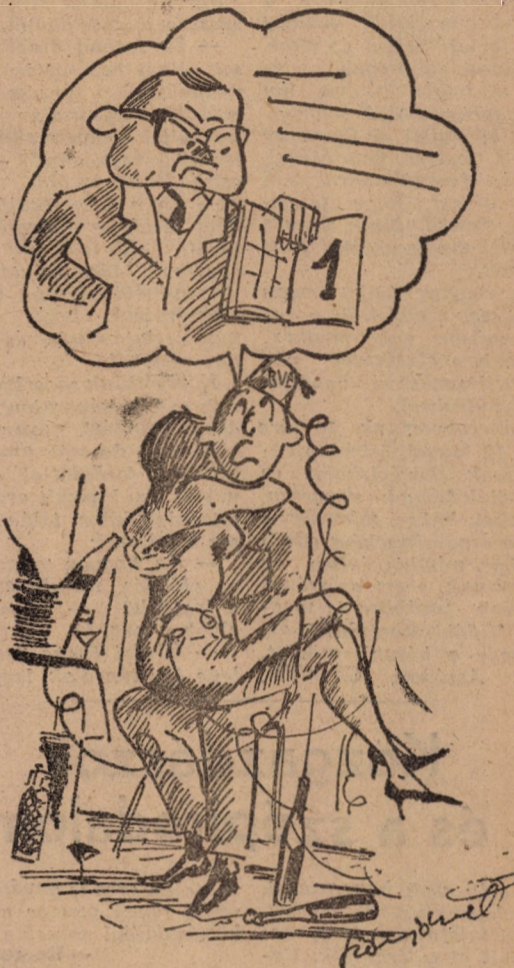
Olcsóbban lehet megvenni

A Rektori Hivatal közli, hogy a Művelődésügyi Minisztérium az alábbi szakkönyveket nyilvánította tankönyvekké:

- Dr. Mátyás Antal: A polgári közgazdaságtan története Népgazdaság tervezése I—II.
- Dr. Haász Árpád és munkaközössége: Korunk kapitalizmusa I—II.
- Dr. Neményi István: A beruházási politika fő kérdései Komjátí—Ollé—Rácz: Iparstatisztikai példatár Benedeczkíné—Drechsler—Kupcsik—Némethné: Gazdaságstatisztikai példatár Kreko Béla: Lineáris programozás Dr. Vajda Imre: Szocialista külkereskedelem

A fenti munkák a Közgazdasági és Jogi Kiadó könyvesboltjában (V., Nádor u. 8.) szerezhetők be az egyetem tanügyi csoportja által adott vásárlási utalvány felhasználásával, a tankönyvekre megállapított egységáron.

B. U. É. K.

HOGYAN TOVÁBB?

Az elmúlt félév vizsgaeredményei között lapozgatva, feltűnt, hogy a legrosszabb tanulmányi eredményt, a jelenleg harmadéves pénzügyesek hallgatók érték el. Az ilyen eredményt a legkülönbözőbb objektív vagy szubjektív okok adják. Ezért úgy gondoltam, az ügy tisztázásához meg kell hallgatni, valamennyi érdekeltet, különösen most, amikor ismét egy próbatétel — a vizsgák előtt állunk. Vajon mennyire szorgalmas tanulással az elmúlt félév vizsgaeredménye? Hogyan próbálnak segíteni a nehézségeken, hogy akarnak javítani a rossz eredményeiken, avagy rossz tanulmányi módszerükön? E gondolatok vezérelve kerestem fel tanárunkat, Hágelmayer István elvtársat, a pénzügytanszéken.

— Valóban komoly nehézségek mutatkoznak az említett hallgatóknál — mondta. — Az elmúlt félévben leadott anyag inkább lexikális jellegű volt, s ezért nehezen tudtuk aktivizálni a hallgatókat. Ehhez járult a hallgatók nemtörődősége, érdektelensége is. Sajnos, az előadásokon igen nagy volt a hiányzás. Emellett igen nagy gond az időhiány. A szaktárgyaknál szükséges szakirodalom olvasása és az elmélyülés igen sok időt igényel. Sokan kérték, adjunk irodalmat. Itt nehézségek merültek fel, mert ennek nagy részét magyarul nem adták ki, és hallgatóink nyelvtudása, különösen a

szaknyelv területén nem teszi lehetővé az olvasást.

— Változott a helyzet ebben a félévben?

— Valamelyest igen. Úgy érzem, sikerült felkelteni a hallgatók érdeklődését, sajnos, ebben még teljesen passzívok. Más kérdés azonban, hogy az érdeklődésen túl mennyire realizálódik az anyag. Kétségtelenül jobb az összehajlás az évfolyamról, konkrétumokat azonban nem tudok mondani, hiszen a vizsgák előtt vagyunk.

Tehát az itt hallottak alapján javulást várhatunk a harmadéves pénzügyeseknél. Helyes azonban meghallgatni a másik felet is. A hallgatók nevében Halász Miklós, a pénzügyes alapszerv titkára nyilatkozott:

— Sajnos, igen sok a szeminárium. Hét tárgyból hat szemináriumos. Meg kell azonban említeni, hogy más komoly okok is közrejátszottak a rossz tanulmányi eredmény elérésénél. Matematikából pl. az egyik csoportban kilencen utóvizgáltak, mert félévkor elégedték a vizsgát és év végén nem tudtak megbirkózni a szigorlati anyaggal. Későn kezdtek tanulni. Statisztikasemináriumon egyaránt rosszul szerepeltek, nem foglalkoztak a tárggyal. Sok hallgatónak egyik zárthelyijét sem fogadták el. Komoly problémát okozott az iparvállalatok szervezése is. Sajnos, hol az előadó, hol mi hiányoztunk. A vizsgákra nem tudtuk megtanulni az anyagot és így a hallgatók fele megbukott, másik fele halasztotta. Az a kérésünk, e tárgyból legalább egy szemináriumot tartsanak havonta.

— Mi a helyzet jelenleg? — tekintettel a közeli vizsgákra.

— A helyzet szinte semmit sem javult. Egyes esetekben a tanuláshoz való hozzáállás még gyengébb, mint volt. Természetesen már nagyobb részt tanulnak, de későn — mondta Halász Miklós.

A kép tehát most sem biztató. De reménykedjünk benne, hogy a hallgatók a meglevő gondok ellenére is igyekeznek behozni a lemaradást.

— Lakatos —

Irodalmi, publicisztikai pályázatunk végeredménye

A pályázat sikerét tekintve megállapíthatjuk, hogy két témakörben több színvonalas írás is érkezett, de a közgazdász hivatással a pályázók szinte nem is foglalkoztak.

A pályamunkák egy részét lapunkban folyamatosan közöltük.

A bíráló bizottság az alábbi díjakat ítélte oda:

1. Az egyetemi élet eseményei, problémái, epizódjai stb. témakörben: I. díj 500 Ft: nem került kiosztásra. II. díj 300 Ft: Sovári Gizella—Gegesi Eszter „Hegymegpusztáról jöttünk...” című riportjukért.
- III. díj 200 Ft: Miklósvári Zoltán „A herceg halála” című kisregényvázlatáért és Szöllösy Szabolcs „Narancshéj” című karcolatáért megosztva.

2. A fiatalok erkölcsi magatartásával, problémáival, világnézetével kapcsolatos kérdések témakörben:

- I. díj 500 Ft: Torma Imre „Cseréptörés” című novellájáért.
- II. díj 300 Ft: Práger László „Mindenki gyanús, aki él...” című írásáért.
- III. díj 200 Ft: Szepesy András: „Minden jegy elkelt” című tárcájáért.
3. A közgazdász hivatása, helye a társadalomban, szerepe munkahelyén témakörben nem érkezett díjazásra érdemes írásmű.

Mi Reformunk

Mi Reformunk,
Ki vagy a Terveken,
Szenteltesd meg a Te neved,
Jöjjön el a Te világod,
Legyen meg a Te akaratod,
Miképpen a Tervben,
Azonképpen Itt az egyetemen is
A mi fölületes előadásainkat
Töröld el nekünk ma,
És bocsásd meg a mi kétkedésünket
Miképpen mi is megbocsátunk
Az átmeneti nehézségeknek,
De ne vigy minket a kétségbeesésbe,
És csökkents valamit a tananyagból.
Mert tiéd a tanterv
És a közgazdászokképzés —
Most még ugyan nem,
De aztán mindörökké
Amen.

Motto:

Dolgozni csak pontosan,
szépen, ahogy a csillag
megy az égen, úgy érde-
mes. Csak egy kicsit gyor-
sabbban, mint ahogy ezt
mi innen a Földről látjuk

4+1

SZIMBÓLIKUS SZÍNŰMŰ HÁROM FELVONÁSBAN

I. FELVONÁS

FERJ: Ne is hízelegj, ötödiket már nem akarok. Elég sok gondunk lesz, amíg felneveljük a négyet... Nekem se pénzem, se türelmem nincs a te romantikus hajlamaid táplálására.
FELESEG: De hátha végre kisfiú lesz...
FERJ: Hátha... Hátha... Erre semmi biztosíték nincs. Okosabban teszed, ha tisztességesen felneveled a kislányokat. Manapság már nem tragédia, ha a családban lánygyerekek vannak.
FELESEG: Oh, pedig be szép is lenne!

II. FELVONÁS

FERJ: Na, mi van már megint?
FELESEG: Ugye az ötödik gyerek után egész magas családi pótlék jár?
FERJ: Mondtam már, hogy ne ragd folyton ezzel a fülem. Nekem elég a négy gyerek. Hiszen meg nekik sem tudunk az életben olyan utatvalót adni, amelyet kellene.
FELESEG: Fogadnánk hozzájuk egy nevelőnőt...
FERJ: Persze... És a fizetésem felét ráköltethetünk. A mi körülményeink között nem engedhetjük meg magunknak.
FELESEG: Erre is gondoltam. Szívesen elmennék dolgozni... Már szereztem magának munkát...
FERJ: Ugy látszik, téged nem lehet meggyőzni. Ha egyszer a fejedbe vetted...
FELESEG: Na, ne légy már ilyen morcos. Gondolj a picire. Olyan édes kis csöppség lesz, meglátod...

III. FELVONÁS

FERJ: Meggondolatlan voltam, nem is értem, hogy tudtál levenni a lábamról. Hányadik hónapban is vagy?
FELESEG: A másodikban.
FERJ: Akkor szerencsére még nem késő! Holnap elmegy az orvoshoz.
FELESEG: Volna szíved...
FERJ: Csak nem képezed, hogy a te rögeszméd miatt nyomorogni fogunk. Inkább törődj tőltet a gyerekek tanulásával, s ne arról álmodozz, milyen szórakoztató lenne, ha újra naphosszat gügyöghetnél a csöppség ágyánál.
FELESEG: Igenis édes lenne...
FERJ: Mást se tudsz mondani, csak „hogy ilyen aranyos lenne, meg olyan édes”, meg hogy „a Lakatoséknak és a Kelemenéknak is öt gyerekük van”. Hát vedd tudomásul, hogy engem nem érdekel, másnak hány gyereke van, engem nem érdekel a te hiúságod. Holnap elmegy az orvoshoz és kész. Maradunk a négy gyerek mellett. Megértetted?
FELESEG: I-i-igen. (Sírva kimegy gyerekeihez a másik szobába, s onnan ütemesen csattanó pofonok zaja szűrődik ki.)
— Függyöny —

— ki —

Közgazda

Annak rendje és módja szerint én is átvettem állítólag megérdemelt diplomámat. Jóleső érzéssel nyitottam ki... szemem végigfutott a szépen rajzolt betűk során... de egyszerre megakadt. Álla vala ottan pediglen a következő szöveg:

„...nevezett okleveles közgazdának nyilvánítjuk.”

Hát, szóval, így állunk. Közgazdásznak készültem, s a legvégén tudom meg, hogy nem sikerült... csak közgazdára futotta belőlem.

Rögvést elhatároztam, utána nézek, ki és mi vagyok én ilyenénképpen. Meglepetésemre, az Új Magyar Lexikonban nem szerepeltem. Elfogott a kutatási láz, meg kell tudnom, mivé lettem. Lexikonok sorát böngésztem végig — eredménytelenül.

Miért nem lehetek én egyszerűen „közgazdász”?... kezdtem ebbe az irányba nyomozni. Végre, a magyar nyelv

értelmező szótárában találtam is támpontokat. Ime: „Közgazdász: A közgazdaságban jártas elméleti és gyakorlati szakember, közgazdaságtannal foglalkozó tudós. A közgazdászok sokat foglalkoztak a munkanélküliség kérdésével.

a) A Közgazdasági Egyetem hallgatója. A közgazdászok báija, ifjúsági szervezetei, sportkörre.”

Valami kezd derengeni. Az írás szerint mindezekig — amíg diák voltam — jogosan viseltem a közgazdász nevet, továbbá jogosan fogom viselni, ha majd a közgazdaságban valamilyen elméleti vagy gyakorlati területen jártasságra tesztek szert, esetleg tudós lesz belőlem.

Igy már világos. Hiszen pillanatnyilag se ide, se oda nem tartozom. A két véglet között terül el a közgazda állapot.

Csakhogy oklevelembe ezt az átmeneti címzést kitörölhetetlen hollótsággal vészték be. Ott marad egész életemen keresztül, hiába lennék közben igazi, nagy közgazdász, hiába válnék szűles látókörű, hatalmas szervezőképességű, tekintélyes gazdasági szakemberré — az oklevélben ott hordom örökké a megbélyegző szót: közgazda.

Hát érdemes így egyáltalán küzdeni a közgazdász rangért, címért?

Nem! Nem! Nem! Inkább pályát változtatok!

— ki —

ISTEN-VITÁK

A hallgató kihúz egy tételt az asztalon heverő tételcsomóból. Kezébe veszi a papírt, és figyelmes arccal tanulmányozni kezdi. Majd lassan elindul, hogy helyet foglalva kidolgozza azt — közben pedig fogai között halkán, de a vizsgáztató számára is hallhatóan susstogja maga elé: Nincs Isten!

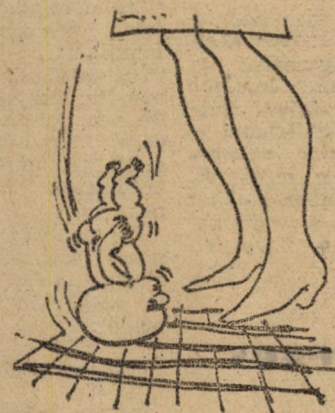
A vizsgáztató erre felfigyel, udvariasan visszahívja őt, elkéri tőle a tételt, majd miután ő is elolvasta, sokatmondó hanglettel, halkán, ennyit mond: —

— Van Isten.
A vita lapzártakor még tart.

PISTIKE KARRIERJE

1.

— Hüha — kapott fejéhez az ápolónő és remegve körül nézett. Na, jól van, senki se látta, — nyugodott meg, és feltakarította a földről a fejére ejtett picit. Aztán hideg kést nyomott a homlokára, senki se tudja meg, hogy fejre esett.

Aznap nem is látszott a kisdeden semmi különös. Éppen úgy bepislit, rügkapált, ordított, mint mindig.

Anyukája boldogan szorította keblecskéjére:

— Te kis okos, unci! Mókusa mamának, papának, Berczi néninek, Agi bácsinak, nyam, nyam, — és nagy puszit nyomott a fejére ejtett mindkét orcájára.

2.

— Kis fiam ne sírj, a bácsi nagyon szeret téged. Na, gyere csak, adok neked zizit, meg tutti-fruttit — mondta a jó-ságos doktor úr.

Pistike hajlott a jó szóra, elindult a doktor felé.

— Látja, így kell bánni egy gyerekkel — susstogta csillogó szemekkel a doktor az apának. — Látja, hogy szót fogad. Pistike egy pillanatra megállt, tévőzött. A doktor újra felmutatta a zizit, a gyereket szinte vonzotta az áru, szinte már rohant a doktorhoz.

— A bácsi jót akar neked — mondta a doktor, de nem tudta folytatni, mert érezte, hogy a kisfiú lábcskájába befűródött a testébe. Objektíve kétségtelen egészséges rügás volt, de a doktor a maga szük, polgári látókörével nem annyira méltányolta ezt, és felkiáltott:

— Haha! — A gyerek kissé hülye — folytatta aztán lehiggadva. De gyógyítható.

— Közgazdász leszek! — üvöltötte ekkor Pistike.

— Bocsánat, tévedtem. Gyógyíthatatlan — mondta az orvos.

3.

— Inkább legyél ápolónővér a lókorházban, vagy lovastengerész, vagy bármi.

Az apa idegesen sétált fel-alá.

— A gyerek nem szólt egy szót sem.

— Pistike, menj ki játszani a térre. Ott van Pannika, Pirike, meg a többi gyerek is. Te mindig csak itthon ülsz a sarokban, s azokkal a vacak mátrixokkal játszol, azért vagy ilyen sápadt. Hallod, Pistike, menj ki a levegőre, a térre.

De Pistike csak a lineáris térre gondolt.

4.

Már úgy látszott, a gyerek teljesen meggyógyult.

Okos volt, osztályelső. Betéve tudta a Talpra magyart, a Miatyánkot és a marxista filozófia alapjait. Társai szerették őt, becsülték, tisztelték, eszéért, szorgalmáért, szerénységért, serénységéért. Az alsók már szinte istenítették. Nevét Sándorral, Alberttel, Tichyvel és Dainokival egy napon emlegették.

S ekkor történt a szörnyűség. Hirtelen, váratlan.

A tanár megkérdezte a tanítványait, hogy milyen egyetemre akarnak menni az érettségi után.

— A Közgazdaságra — felelte Pistike.

Az osztályon moraj, majd minden ember hátán hideg futott végig.

Aznap egyedül ment haza az iskolából Pistike. Az alsó osztályosok elfordultak, amikor meglátták.

5.

Az egyetemen népköztársasági ösztönőit kapott. Tdk-

dolgozataiért külföldi társ egyetemeken versengtek. A rádióban népszerű előadásokat tartott a politikai gazdaságtan kérdéseiről. Hét végén általában külföldi újságírókat fogadott. Vasárnap megjelent könyveit dedikálta.

Ismerősei, régi barátai nem fogadták köszönését.

6.

Zsebében a vörös diplomával boldogan ment új munkahelyére. Barátságosan fogadták. A főmérnök meglegedetten sügta az igazgatónak:

— Jó munkaező lesz, nézd csak az izmait. Olyan erős, mint egy barom.

7.

Pistike nyugdíjba vonulását ünnepezték a gyárban.

Szép múlt állt mögötte. Negyven évet dolgozott, a targoncás brigádban. A fiatalok megbecsülték és már a vezetőség is felfigyelt munkájára. Két éve majdnem kapott 150 forint prémiumot.

— Práger László

E heti hirdetésünk

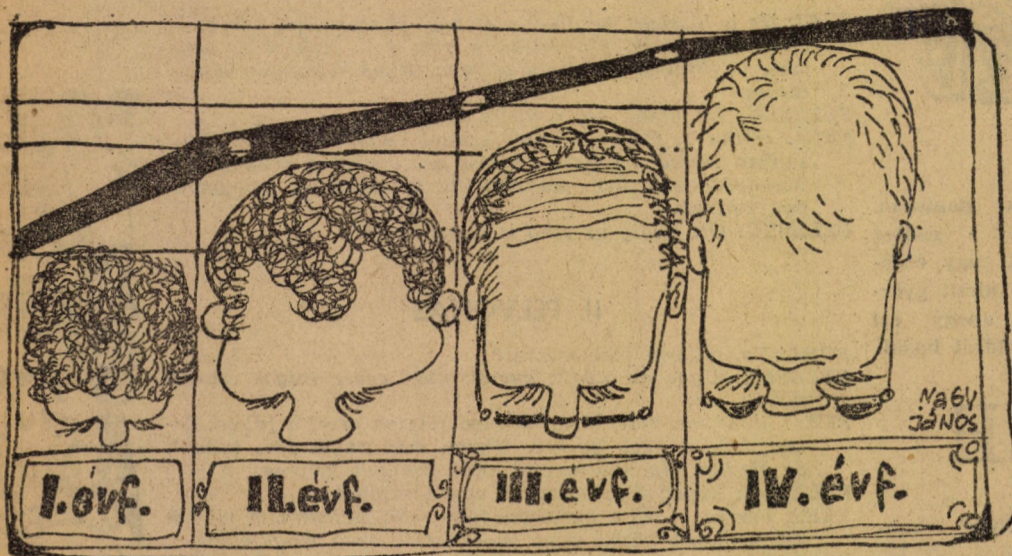
ha az olvasóteremben jól akar aludni, pizsamáját a Corvin Áruházból szerezzé be.

Az új ösztöndíj-rendelet után

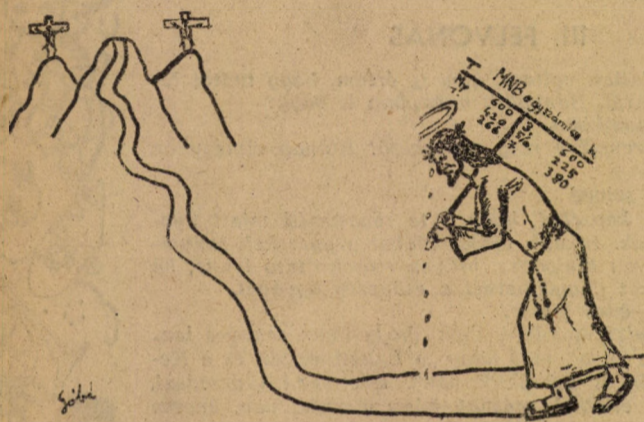

Opti Mihály másodéves hallgató átveszi ösztöndíját egyetemünk pénztárában

Statisztikai tábla

GOLGOTA

KIMUTATÁS

Származékos jövedelmek

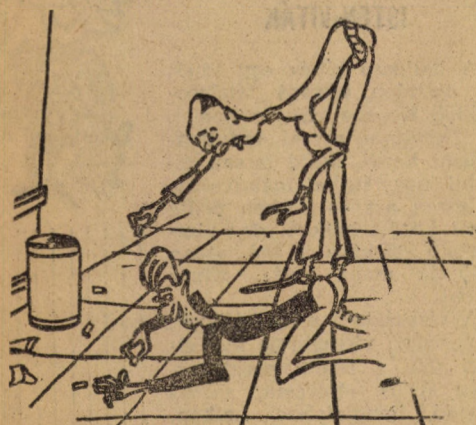
FELSZARVAZOTT...

JUBILEUM

A matematika betege

Abszolút elnyomódás

Relatív elnyomódás

Így éretek mi TANKÖNYVET

Orosz nyelvű jegyzet

II. RÉSZ

(Javított kiadás)

Fontos megbízatás

Ez történt a második világ-háborúban egy kis Volga menti városban a Vityebszk járásban, huszonekét évvel tama nazad.

A mi hadosztályunkban volt egy állattenyésztési szakértő, aki korábban, mint állattenyésztési szakértő dolgozott. A háború előtt, dolgozott, mint állattenyésztési szakértő, állattenyésztési szakemberként (lásd: Nyelvt. 7/23, valamint Hadrovics-Gáldi: Az acélt megedzik).

Egyszer magához hívatta a hadosztályparancsnok:

— Tovarisz zootyehnyik, nálam egy fontos megbízatás van az ön számára. Vegye kezébe a hatalom gyepeljét az állatkertben. Ott nagy a rendtelenség. Az állatok egytől-egyig ordítanak az éhségtől. A fájdalomtól úgy ordítanak, hogy az ember füle majd megreped. Befogja az ember a fülét, száját, Tovarisz állattenyésztési szakértő, rendelkezésére bocsátok egy századot (ezredet, hadosztályt).

— De, hadosztályparancsnok elvtárs, én állattenyészté-

si szakember voltam, én nem értek az állatokhoz.

— Nyem baj — válaszolta hadosztályparancsnok hősiesen — menjen. No, menjen — és megveregette a vállát neki, aki azelőtt zootyehnyik büll.

Az állatkertben volt viziló, zerge, szarvas, leopárd, foka, orrszarvú, nyest, menyét, borz, kis zsiráf, nagy zsiráf, serte, paia, juhtúró, lőgyapót, lőspórt, kancatej, egycsejtő (millió évvel ezelőtt állította szolgálatába az ember az egycsejtőket), cowboy, juh megszelídítve i tak dalse, i tak dalse négy éjjelen és lapon át.

Fordítsuk le oroszra:

(Orosz Ny. J. II. rész 46. lap Ezt a részt változtatlanul vettük át).

Húszéves koromban első ízben voltam Moszkvában és elhatároztam, kihasználva az alkalmat, bepillantok legalább egy percre az irodalmi világba. Nehéz volt bepillantani — rüstelltem elmenni valamelyik híres íróhoz; megkérdeztem: mit óhajt fiatalember, s akkor én mit felelek? Elgondolkozva, elhatároztam, hogy fej-

keresem az Orosz gondolat szerkesztőségét. De itt sem volt szerencsém. Meghallván a szerkesztő, hogy mi járatban vagyok, felelt: — Verseki? Nem, nem, versekből teljes kilenc évre van tartalékunk.

Miért kilencre és nem tízre volt tartalékunk, mindmáig nem értem.

A probléma valóban érdekes, ezért elegendő jelentkező esetén vitacset rendezünk „Csángó népdalok és féhérterror a nemzetiségi vidékeken a XXII. század derekán” — címmel. Mindenkit szeretettel vár a rendezőség.

STATISZTIKA

Beevezetés

A statisztika a történelem legsebbe fejezetét nyitja meg az arra rászoruló milliók előtt. (Az adat becslést nem vállalkunk). Már Tóth Mikulás, nyug középisk. stat. tan. megmondta: Aki nem statisztál... De nem fejezette be a mondatát, mert elhallgattatta az a sötét kór, amelyet az egykori kronikások angolnak neveznek.

De mondása a maga egyszerű értelmességében is nagyon sokat mond nekünk. De ezek után lássunk néhány példát:

Néhány példa:

1. Egy gépállomáson nők, asszonyok és leányok dolgoznak. Képezzük belőlük:

- a) kumulált gyakorisági sortot
- b) szóródási együtthatót
- c) elégséges zárthelyit ha:

a) a nők éppen 0,00018 anynyian vannak

b) a férfiak 20%-a vemhes

2. Egy tsz-ben a következők dolgoznak:

Kalász András, Kalász Béla, Kalász Csaba, Kalász Dénes, Kalász Elek, Kiss Adolf, Kiss Barna, Kiss Barnáné, Kiss Cecil, id. Kiss Pipin, Kiss Pipinné, valamint szerető gyermekei. Fizetésük sorba 678, 92, 17, 55 dollár

a) Készítsünk belőlük mennyiségi sort.

b) Vegyünk először egy lyukkártyát tegyünk hozzá egy kávéskanál harmonikus átlagot, súlyozzuk néhány százalékgig, majd fejtjük őket sorba!

A helyes sorbafejtők között értékes félelvé aláírásokat sorolunk ki.

Kérjük a szerencsés nyerteseket, hogy naponta 8 és 12 között jelentkezzenek felülvizsgálatra az ügyeletes orvosnál.

Práger László

Népgazdasági tervezés

Harminkilencedik fejezet

A népgazdaság tervezésének megtervezése

XIV. A tervezés tervezés kiinduló tényezői.

- a) Globális tényezők természetüket tekintve lehetnek:
 - konvertibilisek,
 - homogének,
 - heterogének,
 - halogének.
- b) a tervezés koncentrációjának, specializációjának, rentabilitásának, aktivizálásának hatékonyságát vizsgáló koeficiens komplex mértékű statikus mobilizálása.

XV. Hogyan lehet megtervezni a terveit?

- A) először is figyelembe kell venni
 - a) a mindenkori adottságokat,
 - b) a fennálló lehetőségeket,
 - c) a tulajdonképpeni körülményeket,
 - d) a rendelkezésre álló eszközöket,
 - e) a felhasználható erőforrásokat,
 - f) a meglévő feltételeket.
- B) A feltételek tervezésénél azokból a feltételekből kell kiindulni, amelyek rendelkezésre állnak.
- C) A mutatókkal szemben támasztott követelmények: Először: ne mutassanak többet, mint amennyit kell. Másodsor: ne mutassanak kevesebbet, mint amennyit kell. Harmadsor: mutassanak valamit.
- D) A mutatók kiszámítása.

A bázisidőszak adatait besorozzuk az előirányzott növekedési rátával. A növekedési rátát pedig megkapjuk, ha a tavalyi növekedési rátát besorozzuk a növekedési ráták átlagos évi növekedési üteméből számított növekedési rátával.

E) A tervezés jelentősége.

Allandóan szem előtt kell tartani, hogy a tervezés tervezésének reális megtervezése alapvető feltétele a népgazdaság tervszerű arányos fejlesztésének.

—ki—

Mese egy konok kisfiúról, jóságos szüleiéről és a rothadt almáról

A jóságos anyuka megkérdezte rakoncátlan kisfiút:

— Mondd, Pistike, miért nem eszed meg az almád?

— Nem látod anyuci, rothadt az alma — felelt a kicsi ártatlanul.

— Úgy... rothadt... és ez azt jelenti, hogy nem eszed meg, mi?

— Igen, anyuka, nem tudom megenni!

— És ezt csak így mondd? Na, várj csak, te bitang kölyök, adok én majd neked rothadt almát! — kiabálta az anyuci szelíden.

— Anyu, ne adj, úgy sem tudom megenni — jajveszékelt Pistike.

— Megezed, te büdös disznó — enyhült meg az anyuka, majd gyengéden még hozzátette: Különbben még szóloccsantom a felesédet!

A kiabálásra odajött apuka:

— Mit csináltak itt? — kérdezte, majd amikor megtudta, miről van szó, mint a jó apukák általában tenni szokták, ötvenéves és visszeres térdeire ültette fiacskáját.

— Nagy fiú vagy már Pistike — mondta barátian és megkínálta fiát egy szivarral. Vedd csak el nyugodtan, nagy fiú vagy már, vedd csak el. Szóval nézd, kisfiam, valóban rothadt ez az alma. De ez az alma jonathán-

alma. Ez az alma más alma, mint más alma. Fialat rügyei, hajtsái, bolyhos-molyhos vacakai dacoltak a hideggel, virágai, szirmai jórónapon égtek. A kis ja nőt, a kis fát öntözték, gondozták, ápolták védtek.

Az apa szemében a meghatottság örömkönnyei csillogtak.

— Aztán leszedték összegyűjtötték — folytatta hangjában annyi melegséggel a jóságos apuka — ládába rakták szállították, és te disznó, hálátlan kölyök, te nem akarod megenni.

Apa, amikor ennyi idős volt... és apa meléni kezdett gyermekkoráról, a francia forradalomról, tüdővészektől, pestisjárványról, himlőről és más elemi csapásokról.

— És, hogy apa reggel fél ötkor kel, hogy felöltözhessen, hogy megborotválkozhasson arval a vacak Figaróval, hogy megreggelizhessen, hogy teljes erejéből dolgozhasson a gyárban, hogy jó fizetést kapjon, hogy legyen pénz, hogy anyuka almát vegyen neked.

— Pistike, ugye megezed az almát? Most már ugye megezed?

Pistike ránézett az almára, megfogta, aztán belevágta a szemébe. Akaratos, makacs, konok kisfiú volt.

PRÁGER LÁSZLÓ

Közgazdász szemmel

A KGST közös beruházásainak előkészítéséről

A szocialista országok gazdasági együttműködésének jelenlegi új szakaszában különös jelentőséggel bír a további gyors fejlődés szempontjából a nyersanyag- és energiaellátás biztosítása valamennyi ország számára, valamint a KGST egész gazdasága szempontjából hiánycikket jelentő termékek gyártásának mielőbbi megvalósítása.

Ezek a termelési ágak

nagy beruházásokat igényelnek.

Eddig nagyrészt azért nem fejlődtek kielégítő mértékben, mert azoknak az országoknak amelyek természeti adottságaiknál fogva kedvező körülményekkel rendelkezik a nyersanyag- és energiatermelésre, nem állt módjukban népgazdaságuk más területeiről ezen ágak fejlesztéséhez szükséges beruházási eszközök elvonni. Eppen ezért — bár nem egyetlen — de igen célszerű megoldásnak mutatkozik, hogy azok az országok, amelyek igényt tartanak egy másik baráti országban termelt nagy beruházást igénylő termék megvásárlására, saját beruházási eszközeikből járuljanak hozzá a termelés növeléséhez.

Ez gyakorlatilag közös beruházások formájában valósul meg. Az olyan közös létesítmény, mint az együttes erőből épített Barátság-olajvezeték, vagy a lengyelországi meddőhányók hasznosítására létrehozott HALDEX lengyel—magyar közös vállalat eddigi működése is bizonyítja a közös beruházások szükségessége és hasznos voltát.

Bár az eddigi beruházásokat is alapos közgazdasági előkészítés előzte meg, nem volt olyan módszer, amely alapján szolgált volna a szándékolt létesítménnyel kapcsolatos KGST-szintű

gazdasági vizsgálatoknak.

A KGST Közgazdasági Állandó Bizottságán belül mintegy másfél éve működik egy munkacsoport, melynek feladata a beruházások profilizálása, metodikájának kidolgozása. A munkacsoport számos tanulmány elkészítése és megvitatása után ez év őszén Szófiában véglegesen megállapodott a közös beruházások gazdaságosságának vizsgálatánál alkalmazott módszer fő vonásaiban. A következő időszakban a metodikához kapcsolódó ma-

tematikai modell eredményes felhasználása lesz a fő feladat. A legalkalmasabb modell sem helyettesítheti a közgazdasági megfontolásokat, csupán segítséget nyújt ehhez. Eppen ezért a munkacsoport által kidolgozott módszertan alapján, a titkarság összehangoló szerepét figyelembe véve, a KGST szakbizottságok jelölik ki a gazdasági célt, melyre a beruházás irányul.

A kidolgozott módszer eredményes felhasználása a kapcsolódó közgazdasági problémák megoldása nélkül, nem lehetséges. Pl. a KGST országok egységes árrendszere nélkül a különböző országokban történő beruházási ráfordítások összevetése nagyon nehezen valószínűsíthető. Hasonló nehézségek merülnek fel az önköltség országok közötti összehasonlításával kapcsolatban is. A Közgazdasági Állandó Bizottságban e kérdések megoldására is folytak kutatások, ezzel egy időben az elkövetkező évek közös beruházásaira is történnek ajánlások, melyek megalapozásához egyes területeken megszületett rész megoldásokat már most felhasználják. Az említett nehézségek miatt a matematikai eredmények ugyan tökéletlenek, de minthogy ismerjük fogyasztósságaikat, még mindig jobban megközelítik az optimális megoldást, mint a döntés teljesen szubjektív alapon történne.

A kidolgozott metodika

szertint a döntések szintétikus és fajlagos mutatókra támaszkodnak. A szintetikus mutatók értékben hasonlítják össze az eredményeket a ráfordításokkal (önköltség, eszközleltetés, kapcsolódó-járuélkos beruházások). A fajlagos (természetbeni) mutatók a létesítmény és a létesítmény működésének egyes műszaki-gazdasági jellemzőit tárják fel, mint pl. a termelékenység, az energiaraforítás, a termékegységre eső élmunka-ráfordítás, az épület és a gépi beruházás aránya, az épület hasznos térfogatának aránya, stb. Az elbírálásnál használt fajlagos mutatók kiválasztása és egységes meghatározása még hátra van, a szintetikus, értékbeni mutatók azonban már ajánlás formájában elkészültek.

A megtérülési mutató arra ad választ, hogy a termelés önköltségének csökkenésével, mennyi idő alatt térül meg a beruházási ráfordítás. Ilyen jellegű mutatókat országon be-

lül elemzéseknél is használják a beruházás különböző variánsai által elérhető önköltségek csökkentés összehasonlítása céljából. A KGST gazdaságának szintjén ennek az egybevetésnek jelentősége abban van, hogy a beruházásnak az egyik országban történő telepítése helyett, egy másik országban történő telepítése alacsonyabb önköltséget eredményezhet.

A matematikai megformuláznál két esetet kell figyelembe venni. Két beruházási változat (két országban történő telepítési lehetőség) esetén a megtérülési idő mutatója:

$$\text{megtérülési idő} = \frac{B_1 - B_2}{O_1 - O_2}$$

Ennek reciproka a hatékonysági együttható:

$$\text{hatékonysági együttható} = \frac{O_1 - O_2}{B_1 - B_2}$$

(ahol B_1 és B_2 az egyes változatok beruházási ráfordításai, O_1 és O_2 az ezen beruházások működése során felmerülő termelési önköltség.)

Több változat (több országban történő telepítés lehetősége esetében) az egyes változatok gazdaságosságát a teljes önköltség összehasonlításával segítségével vetjük egybe.

$$\text{Teljes önköltség} = O + G^d \times B$$

(ahol O a beruházási változat termelési önköltsége, G^d az iparági átlagos beruházási hatékonysági együttható, B az egyszerű beruházási ráfordítás.)

Amennyiben a közös beruházás nem KGST országba irányuló kivételre is termel, szükséges a devizahatások felmérése. Erre a devizagazdaságossági mutató szolgál. Ebben a ráfordításokat — önköltséget (O) átlagos gazdasági hatékonysággal (delatívál) szorozott egyszerű beruházási ráfordítást ($G^d \times B$), és a szállítási költséget (Sz) hasonlítjuk össze a devizabevétellel (D). Képletben:

$$G^d = \frac{O + G^d \times B + Sz}{D}$$

Az elmondottakból kitűnik, hogy a fenti mutató, szemben a hazánkban általánosan használt nettó devizagazdaságossági mutatóval, a bruttó devizabevételt hasonlítja össze a ráfordításokkal.

Differenciált delta

A nagy eszközigényű iparágak fejlesztésének ösztönzésére a szófiai tanácskozáson úgy állapodtak meg, hogy a beruházás gazdaságossági számításokban szereplő átlagos gazdasági hatékonysági együttható (delta) iparáganként differenciáltan állapítják meg. Így az energiaiparban és a közlekedésben 10—12,5 százalék; a kitermelő iparban, a kohászatban, az építőanyagiparban 14—17 százalék; a gépipar, a vegyipar, a könnyűipar, az élelmiszeripar beruházásainál 20—25 százalék. Ez azt eredményezi, hogy az alacsonyabb együtthatóval számított beruházás-gazdaságossági mutató előnyösebbnek ítéli a kérdéses beruházást, más beruházásokkal szemben, és a döntést ezen beruházás megvalósításának irányába befolyásolja.

Goldperger István

Pályázatot hirdet

a Kulturális Kapcsolatok Intézete elhunyt munkatársa *Kerékgyártó Elemér* tanár emlékére. A pályázaton azok a pedagógusok vehetnek részt, akik tudományos tevékenységükkel hazánkban egy-egy nemzettel vagy az egész emberi közösséggel fennálló kapcsolatai javításán fáradoznak. A pályázók közül a három legérdekesebbet az intézet egy-egy hónapos külföldi ösztöndíjban részesíti.

Szociológiai oktatás a veszprémi Vegyipari Egyetemen

Új fakultatív tárgy szerepel ez évben a veszprémi Vegyipari Egyetem tematikájában, *üzemszociológiai alapismeretek* címmel. A tárgy oktatója Szalai Sándor, a fizikai tudományok doktora, a következőkkel indokolja a tárgy egyetemi oktatását az egyetemi lapban:

Mivel foglalkozik a vegyészmérnök? Kémiai folyamatok vizsgálatával, vegyipari technológiák kidolgozásával, vegyi termékek gyártásának irányításával és ellenőrzésével — anyagokkal, gépekkel, vegyi reakciókkal, mechanikai és energetikai hatásokkal és más feléle materiális dolgokkal. De hát csak illyesmivel foglalkozik egy vegyészmérnök?

A Szovjetunióban nemrégiben vizsgálatot végeztek arra vonatkozóan, hogy egy gyári főmérnök munkaidejének átlagosan milyen részét fordítja olyan tevékenységekre, amelyeknél műszaki, tudományos előképzettségét hasznosíthatja. Gondos felmérések, megfigyelések alapján felállították a főmérnöki munka jellemző időmérlegét. Kiderült: egy főmérnök általában napi munkaidejének nem is egészen 30 százalékát tölti „technikai” kérdések megoldásával vagy olyan döntési, irányítási, ellenőrzési feladatok végrehajtásával, amelyek szorosabb értelemben vett műszaki-tudományos előismereteket igényelnek. Munkanapjának több mint 70 százalékában viszont nem anyagokkal, gépekkel vagy energetikai hatásokkal van dolga, hanem emberekkel foglalkozik, emberek és emberek közötti kapcsolatokat szervezi, irányítja, igazgatja. Ismeretes, hogy az egyetemről frissen kikerült mérnöknek legtöbbször nem az okoz nagy problémát, hogy ezt vagy azt az elméleti szakismeretet, technikai fogást nem sajátítja el kellő mértékben, legtöbb baja az azal, hogy nem ismeri ki magát az üzemi társadalomban.

Mindaddig a mérnökképzés — és ezen belül természetesen a vegyészmérnökképzés keretében is — leginkább az ideológiai és politikai gazdaságtani, illetve kisebb részben az üzemszociológiai és üzemszervezési technikai problémák tekintetében nyertek a hallgatók bizonyos rendszeres társadalomtudományi áttekintést, a tudományos szocializmus és a marxista gazdaságtan, valamint egyes ágazati gazdaságtani, üzemszervezési vonatkozású alapismereti anyagának elsajátítása során. Így nyert ismereteik termé-

zetesen rendkívül nagyfontosságúak világnézetük és egész gazdasági szemléletük kialakítása, továbbá szakmai munkájuk szempontjából is. Az üzemi élet és az üzemi munka fenti értelemben vett sajátos emberi és társadalmi problémáinak megoldásához azonban az *össztársadalomra vonatkozó egyetemes törvények ismerete és a gazdaságtani (vagy akár szűkebb értelemben üzemszociológiai, üzemszervezési-technikai) ismeretek önmagukban véve még nem nyújtanak elegendő alapot.* S ha ezek a problémák olyan nagy teret foglalnak el a mérnök mindennapos feladataikban, akkor nem is indokolt, hogy megoldásukban pusztán észre, szubjektív emberismeretére és — főként — sajátmaga (és üzeme) lassanként felgyarapodó, sokszor igen keserves „tapasztalataira” legyen utalva. Az utóbbi években a Szovjetunióban és nálunk is

nagy arányban kibontakozó konkrét szociológiai kutatások eredményei viszont módot nyújtanak arra, hogy a mérnöki munka keretében jól hasznosítható üzemszociológiai ismereteket nyújtsunk olyan kérdésekről, mint például az üzemen belüli társadalmi rétegződés és a különböző összetételű munkacsoportok szervezetének kialakítása a termelőmunka menetében, az üzemen belüli csoportfelépítések főbb tényezői és kiküszöbölésük lehetőségei, a dolgozók munkarendjének, üzemen belüli és üzemen kívüli társas életviszonyainak befolyása az egyéni és csoportteljesítményre, a munkafegyelmre, az elégedettségére stb. Tudatosítani lehet a mérnökben mindazokat a konkrét társadalmi és csoporttényezőket, szociál-pszichológiai és szociológiai effektusokat, amelyekkel üzemi munkája során szembe találja magát.

A hideg ellen

Felkerült a téli függöny a bejárati ajtóra

Legyen a belterjesség szocialista megközelítése hozamszemléletű!

A mezőgazdaság sajátos jellemvonásaiból következik, hogy a föld és a többi termelési eszköz összefüggésében, valamint az élő és holt munka befektetése és a termékek közötti relációban olyan gazdasági probléma merül fel, amely a termelés más ágaiban nem jelentkezik. Ennek az objektív meglévő gazdasági problémának — ami a fenti sajátosságokból értelemszerűen kiolvasható: a föld-ráfordítás-hozam hármas összefüggését, kölcsönhatását jelenti — kifejezése a belterjesség, mint a mezőgazdasági termelés legspecifikusabb gazdasági jellemvonása.

E témával kapcsolatos elméletek között is megtaláljuk a polgári és szocialista álláspontok különbözőségét. Sőt, az egyes vélemények egyik vagy másik csoportba tartozásán belül is, a nézetek széles skálájával találkozunk. Ez a szétválasztás — már mint polgári és szocialista — lényegileg csak nagy vonalakban fedi az egyes felfogások hovatartozását. Ugyanis, a különböző koncepciók eltéréseinek lényege abban van, hogy ezek a belterjességi komplexumok a föld-ráfordítás-hozam hármas összefüggését más-más oldalról közelítik meg, mégpedig vagy a ráfordítás- vagy a hozamoldalról.

A ráfordításoldalról való megközelítés legjellegzetesebb eseteivel a polgári elméletek, míg a hozamszemléletű nézetekkel elsősorban az újabb szocialista nézetek közt találkozunk. A két megközelítési mód okát mindmáig csupán formái, de inkább szubjektív dolgokat tekintettek, hiszen kétségtelen, hogy az egyes szemlélet akár ráfordítás-, akár hozamszemléletű, kénytelen figyelembe venni a másik oldalát is, mivel a ráfordítások növelésének célja, a hozamok emelése, és viszont: a hozamok növelése általában a ráfordítások növelésével érhető el. Nézzük meg, hogy tényleg így áll-e ez a kérdés, analóg-e ez a probléma a kapitalizmusban és a szocializmusban? A kapitalizmusban, ahol a termelés közvetlen célja nem az egész társadalom szükségleteinek a kielégítése, hanem értéktöbblet, profit, földjára-dék, nem is lehet közvetlen cél a hozamok állandó emelése,

hiszen ismeretes, hogy a legnagyobb profit, földjára-dék, nem a viszonylag legnagyobb hozamokkal érhető el, hanem a kínálat alacsonyabb, optimális szinten tartásával, a ráfordítások olyan méretezésével, amivel az elért hozamok, a maximális földjára-dékot biztosítják.

A szocializmusban, ahol a gazdasági alaptörvény — a kapitalizmus értékötöbblettörvényével szemben — a nép növekvő anyagi és kulturális szükségleteinek mind teljesebb kielégítése, a mezőgazdasági termelés is a szükségletek, mégpedig a mérlegelt szükségletek kielégítése, tehát a hozamok növelése érdekében történik.

Véleményem szerint ezért kell — a két társadalmi rendszer lényegéből következően — a szocialista megközelítésnek hozamszemléletűnek lennie, szemben a kapitalista ráfordítás-szemlélettel, és nem pusztán azért, hogy mi mást állítsunk, mint a polgári közgazdák.

Laczó Ferenc

EZ IS KELL...

A matematika tanszék hirdetőablaka előtt

